

Nr 617

Av herrar **Gustafsson** i Stenkyrka och **Franzén** i Träkumla, *angående lokaliseringsstöd till Gotland.*

(Lika lydande med motion nr 592 i Första kammaren)

För de delar av landet som hamnade utanför stödområdet när riktlinjerna för lokaliseringspolitiken fastställdes 1964 har förutsättningarna för industriell expansion försämrats sedan 1965. Så har t. ex. varit fallet när det gäller Gotland, där en betydande industriell nyetablering förekom under 1960-talets början för att sedan i det närmaste helt upphöra med en stagnation av industrisysselsättningen som följd. Den industriella expansionen på Gotland under första delen av detta årtionde kom i mycket stor utsträckning till stånd genom möjligheten att uppföra industrilokaler som statskommunala beredskapsarbeten samt genom utnyttjandet av investeringsfonderna i lokaliseringspolitiskt syfte. Båda dessa möjligheter försvann emellertid i och med att bestämmelserna om den nya lokaliseringspolitiken trädde i kraft 1 juli 1965. För Gotlands vidkommande innebar således de nya lokaliseringsbestämmelserna i praktiken att man miste de dittills värdefullaste lokaliseringsfaktorerna, samtidigt som ön ställdes åt sidan när de nya reglerna för lån och bidrag fastställdes. Enligt lokaliseringskungörelsen av den 23 april 1965 skall det visserligen kunna utgå lokaliseringsstöd även till orter utanför stödområdet, men i praktiken har detta förekommit endast i undantagsfall. Gotland har i stort sett blivit helt utan lokaliseringsstöd, trots att de särskilda skäl som omtalas i kungörelsen torde ha funnits i allra högsta grad.

Den industriella expansion, som tack vare arbetsmarknadspolitiska insatser åstadkoms på Gotland före 1 juli 1965, var en starkt bidragande orsak till att den katastrofala folkminskningen under 1950-talet kunde bromsas upp. Folkmängden har under senare år stabiliserats kring siffran 54 000. Den siffran är emellertid i underkant för att utgöra tillräckligt underlag för en tillfredsställande samhällsservice med vård, undervisning och kommunikationer. Det kan som jämförelse nämnas att folkmängden på Gotland under 1940-talet var uppe i nära 60 000. Det verkligt allvarliga i dagens situation är emellertid att en ny "utvandringsperiod" hotar om några år om inte en rad nya arbetstillfällen skapas. De senaste årens stabilisering av folkmängden har — vid sidan av industrialiseringen — varit resultatet av ett betydande födelseöverskott. Att så varit fallet bevisas av att för när-

varande nära 23 procent av gotlänningarna återfinns i åldersgruppen 0—14 år. Det är cirka 2 procent över genomsnittet för landet i övrigt. Detta faktum säger att det om några år kommer ut stora ungdomskullar i förvärvslivet. Om dessa ungdomskullar kan beredas sysselsättning på Gotland finns chansen till en gynnsam befolkningsutveckling. Missar man däremot denna möjlighet blir verkningarna ödesdigra och konsekvenserna svåröverskådliga.

Samtidigt som dessa ungdomskullar efter slutad skolgång går ut i förvärvslivet kommer jordbruket av allt att döma att undergå en betydande strukturomvandling. Enligt lantbruksnämndens beräkningar antas antalet sysselsatta i jordbruket fram till 1980 minska från 7 000 till 3 600 personer. Blir så fallet kommer detta i förening med de ökade ungdomskullarna att ställa stora krav i sysselsättningsavseende. Det finns således fog för påståendet att den närmast liggande tioårsperioden kommer att bli avgörande för situationen på Gotland under mycket lång tid framöver. Nu finns det förutsättningar för en gynnsam utveckling av befolkningstalet om de grundläggande möjligheterna tas till vara.

Vad är det då som krävs för att utvecklingen för Gotlands vidkommande skall kunna ges en bestående positiv inriktning? Svaret gavs i konkreta siffror i den "länsplanering -67", som offentliggjordes förra året och som bl. a. redovisas i årets statsverksproposition. Länsstyrelsen/planeringsrådet fixerar där befolkningsramvärdet i målsättningen till 56 000 personer år 1980. Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar skulle öka med 1 200 personer till år 1980 utöver prognos 2 och 2 200 personer utöver prognos 0. Länsstyrelsen/planeringsrådet anser att målsättningen är realistisk under förutsättning att förslag om ekonomiskt stöd för kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet genomförs och att Gotland i fråga om statligt lokaliseringsstöd behandlas som om det tillhörde stöd-område.

Inrikesministern anför i årets statsverksproposition att det i fråga om Gotland finns risk för att den utveckling som prognos 2 anger kan vålla svårigheter när det gäller serviceförsörjningen på ön. Med hänsyn härtill, säger statsrådet, är vissa lokaliseringspolitiska insatser motiverade. Omfattningen härav kan dock, enligt hans uppfattning, inte anges klart förrän den särskilda utredning om serviceproblemen, som nyligen redovisats av länsstyrelsen, kunnat analyseras närmare.

Refererade uttalande av inrikesministern överensstämmer med de uppfattningar som tidigare framförts i motioner från gotländskt håll. Vad gäller den omtalade analysen av utredningen om serviceproblemen visar emellertid all praktisk erfarenhet, att Gotlands befolkningstal icke tål ytterligare avtappning för att utgöra tillräckligt underlag för allsidig samhällsservice. I stället måste snara åtgärder vidtas för att vända strömmen.

Den närmast liggande åtgärden måste vara att ge Gotland lokaliseringspolitiskt stöd i samma utsträckning som gäller för stödområde.

Om detta sker skulle därigenom även möjligheter skapas för utveckling av turist- och fritidsnäringarna. Som bekant är det till lokaliseringspolitiken knutna stödet till dessa näringar utan undantag bundet till stödområdet. Turist- och fritidslivet är en betydelsefull komponent i näringslivet på Gotland, varför det är av stor betydelse att möjligheter öppnas för en snabb expansion. Gotland har många fördelar att bjuda ur turist- och rekreations-synpunkt, men det fordras stora investeringar för att klara den service som måste förknippas med en ytterligare utbyggnad.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att nyetablering av företag och utveckling av redan befintligt näringsliv på Gotland — liksom turist- och fritidsnäringarna — stöds med lån och bidrag som om länet ingick i stödområde.

Stockholm den 28 januari 1969

Torsten Gustafsson (cp)
i Stenkyrka

Nils Franzén (cp)
i Träkumla
